

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA
XALQARO BAHOLASH TAJRIBASI:
MUAMMO, YECHIMLAR VA
ISTIQBOLLAR**

**XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
MATERIALLARI**

Buxoro, 2022-yil, 29-mart

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
МАКТАБГАЧА ВА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМДА ХАЛҚАРО
БАҲОЛАШ ТАЖРИБАСИ: МУАММО, ЕЧИМЛАР
ВА ИСТИҚБОЛЛАР

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН

МАТЕРИАЛЛАРИ

2022 йил, 29 март

2. Tolipov O', Usmonboeva M. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. T- Fan, 2005. 205 b.
3. Tolipov U, Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – T- 2006.
4. Pedagogik atamalar lug'ati. T- Fan , 2008 y
5. Ishmuhamedov R, Abduqodirov A, Pardaev A. Ta'limda innovastion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). Toshkent. Iste'dod- 2008.180 b.

БОШЛАНГИЧ СИНФЛАРДА МАСАЛ ЖАНРИНИ ЎРГАНИШДА “ЗАРБУЛМАСАЛ” НИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ

С.А.Қодирова, БухДУ катта ўқитувчиси

Зарбулмасал” – ўзбекча насрий бадиий ёдгорликнинг ноёб намунаси бўлиши билан бирга, тузилиши, мазмуни, тили, бадиий тасвир воситаларининг ўткирлиги жиҳатидан ҳам тенги, ўхшаши йўқ оригинал асардир.

Калит сўзлар: *наср, мазмун, бадиий тасвир, бадиий ёдгорлик, адабиёт*

“Зарбулмасал” – уникальный образец узбекского прозаического искусства, но и уникальное оригинальное произведение по структуре, содержаниюоб языку, остроте художественных средств.

Ключевые слова: *проза, содержание, художественный образ, памятник искусства, литература*

Фазлий Намангонийнинг “Мажмуаи шоирон” тазкирасида, Қори Раҳматулло Возех Бухорийнинг “Тухфат-ул-аҳбоб” фи тазкират-ул асҳоб” антологиясида, Дилшоди Барнонинг “Тарихи муҳожирон” (“Сабот ул башар маа тарихи муҳожирон”) асарида, П. Қайюмовнинг “Тазкираи Қайюмий” (“Қўқон тарихи ва адабиёти”) тазкирасида Гулханий ҳақида баъзи маълумотлар берилган бўлиб, уларда шоир ҳаётининг “сарой адабиёти вакиллари билан курашда ўсгани, унинг сўз санъатида жиддий имтиҳондан ўтгани”¹, ижоди ва ундан намуналар, ажодлари, тутган касб-кори, яшаш тарзи ҳақидаги маълумотлар сақланган. Гулханий ҳаётлик даврида яратилган Фазли Намангонийнинг “Мажмуаи шоирон” тазкираси Гулханий ва унинг адабий мероси ҳақида маълумот берувчи энг ишончли манба ҳисобланади. Чунки тазкира муаллифи “Гулханийни кўрган, билган, у билан бевосита ижодий мулоқотда бўлган”².

“Мажмуаи шоирон” тазкирасининг Гулханий ҳаётини ёритишга бағишланган саҳифаларида адибнинг “мулки кўҳистон” (тоғликлар диёри)дан экани, унинг ажодлари ўз жойининг эътиборли кишилари билан бўлгани, шоир оғир ҳаёт кечиргани, ўзига “Гулханий” тахаллуси олиб, “бадастури алфози кўҳистон” (тоғликлар шеvasида) “латифу равон” ғазаллар битгани ўқтирилиб ўтилади.³ Фазлий ўз тазкирасида унинг “Кўҳистон мулкидан” эканлигини таъкидлаб, қуйидагиларни ёзади:

Бувад Гулхани шоири кўҳсор,
Ғазалҳо навишта латифу равон,
Ба дастури алфози кўҳистон.

(Гулханий тоғлик шоирлардандир, унинг сўзларининг асоси бўшдир. Латиф ва равон ғазаллар битган, бу ғазаллар тоғликлар услубидадир)⁴.

Аmmo бошқа тазкираларнинг авторлари уни гоҳ Намангандан, гоҳ Қўқондан чиққан деб талқин қиладилар. Қори Раҳматулло Возехнинг Бухорода туриб ёзган “Тухфатул аҳбоб...” китобида ... ёзилишича, “Гулханийнинг номи Муҳаммад Шариф бўлиб, унинг асли Намангандандур. У ерда шоир ҳаммомдорлик билан шуғулланган”⁵, деб Гулханийнинг исми Мулло Муҳаммад Шариф, асли наманганлик экани, Умархоннинг сарой шоирларидан бўлганини ўқтиради. Шунингдек тазкира муаллифи шоирнинг “дастлаб ҳаммомдорлик ишларига муносабати бўлгани учун Гулханий тахаллусини қабул қилганлигини эслатади ва унинг шоирлик истеъдодига баҳо бериб, “шеърлари вазн жиҳатидан равон ва ўз тенгдош-замондошлари

¹ Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 266 б.

² Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 14 б.

³ Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 14 б.

⁴ Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 266-267 б.

⁵ Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 15 б.

томонидан юқори баҳоланган”, деб қайд этади”¹. Гулханийнинг Намангонга муносабати тўғрисида адибнинг асосий биографи бўлмиш Фазлий Намангоний, нима учундир, ҳеч сўз айтмайди. “Мажмуаи шоирон”нинг дебчасида Фазлий адибнинг “мулки кўхистон”дан эканини қайд этиш билан бирга, “хуштабъ, ширинсўз, соҳиб хунар” бу зотни бошқа бир жойдан эмас, Хўқанддан деб билинг, дея уқтиради, унинг бозордан тирикчилик қилишинини писанда қилади².

Фазлий ўз тазкирасида Муҳаммад Шарифнинг ўзига Гулханий тахаллусини олиши сабабини қуйидагича изоҳлайди:

Хушо Гулхани шоири пурфан аст,
Чи гулхан, ки зеботар аз гулшан аст.
Зи девонахўию оташфани,
Тахаллус ниҳода ба худ Гулхани.

(Гулханий ҳамма нарсани билувчи шоирдир. У фақат гулхан эмас. Балки гулшандан ҳам чиройлироқдир. Девонафёллиги, оловтабиатлиги, истеъдодлилиги, ўткир фикрлилиги туфайли ўзига Гулханий тахаллусини қўйган)³. Фазлий бир ўринда Гулханийнинг хон накарларидан эканига очиқ ишора қилиб, уни сипоҳий сифатида тасвирлайди ва ўз ишига моҳирлигини ўқтиради:

Бувад Гулхани шоири кўхсор,
Ба доргоҳи шоҳист ўро қарор.
Зи мардони корист дар зўру жанг.
Салоҳаш ба каф тегу тире туфанг.

(Гулханий тоғлик шоирдир, у шоҳ даргоҳида қарор топди, яъни яшамокда. Куч-қувватда ва жангда мардлардандир, тиг ва тир-туфанг отиш касбини яхши эгаллаганди)⁴.

Гулханийшунос олимлар Ф. Намангонийнинг Гулханий ҳақидаги бу айтганларига ва Гулханий ғазалларининг баъзи тил хусусиятларига асосланиб, унинг Қўқонга Фарм ёки Дарвоз томондан келиб қолган бўлиши мумкинлигини тахмин қиладилар⁵.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 266 б.
2. Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни: Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 14 б.
3. Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 14 б.
4. Фитрат. XVI асрдан сўнгра ўзбек адабиётига умумий бир қараш// Аланга. 1929 №8-9.-7 б.
5. Икромов А. Санъат ва адабиёт тўғрисида.–Тошкент: Узпартнашр, 1935. – 45 б.

ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ ЖАРАЁНИДА ЎҚИТУВЧИ КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИНГ АҲАМИЯТИ

Ядгарова Гульбахор Тиллаевна п.ф.н.,доц.,
Бухоро вилояти ХТХҚТМОҲМ,
“Мактабгача, бошланғич ва махсус
таълим методикаси”кафедраси мудири

В данной научной статье рассматриваются психологические особенности коммуникативной компетентности учителя и факторы его развития.

Ключевые слова: коммуникация, компетентность, коммуникативная культура, общение, развитие, процесс обучения, интерактивные методы, мотивация.

This article discusses the psychological characteristics of communicative culture and this article discusses innovative methods of organizing computer science lessons based on a competence - based approach.

Keywords and concepts: communication, competence, communicative culture, education, development, education process, interactive methods, motivation.

¹ Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 267 б.

² Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 16 б.

³ Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 272 б.

⁴ Абдуллаев В. А. Ўзбек адабиёти тарихи. – Тошкент: “Ўқитувчи” нашриёти, 1964.– 268 б.

⁵ Исҳоқов Фатҳиддин. Гулханий “Зарбулмасал”ининг илмий танқидий матни:Филол. фан. докт. дисс. –Тошкент, 1997. – 14-15 б.

G.E.Saidova, A.Sh.Qoryog'diyeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARNI MANTIQUIY MASALALAR YECHISHDA VATANPARVARLIK RUHIDA TARBİYALASH	208
O.R.Ortiqov. MA'NAVİY-MA'RIFIY ISHLAR JARAYONIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISHNING TARIXIY ILDIZLARI.....	209
G.E.Saidova, S.F.Sanoqulova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYATI.....	214
Z. Sh. Nurmamatov, TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISINING INNOVATSION FAOLIYATI MODELINI RIVOJLANTIRISH	215
J. X. Xayitov. AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI YOSH TALABALARNING IJODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH.....	216
Adizova Nodira. TOPONIMLARNING LISONIY-ETIMOLOGIK TASNIFI	218
D.N.Xayrullayeva. 1-SINF "ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI" DARSLARIDA ETNOPEdagogika NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI.....	219
A.Sh. Husenova. BOSHLANG'ICH TA'LIMNI INTEGRATSIYALASHNING METODIK IMKONIYATLARI.....	221
U.Tog'ayeva. LOYIHAVIY TA'LIMDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	223
C.A.Қодирова . БОШЛАНҒИЧ СИНФЛАРДА МАСАЛ ЖАНРИНИ ЎРГАНИШДА "ЗАРБУЛМАСАЛ" НИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ.....	225
Ядгарова Гульбахор. ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ ЖАРАЁНИДА ЎҚИТУВЧИ КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИГИНИНГ АҲАМИЯТИ.....	226
M.M.Tilavova, N. B. Hojiyeva. TEXNOLOGIYA FANIGA OID KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI.....	228
M.M.Tilavova, M. Alimova. TEXNOLOGIYA DARSLARIDA XORIJ TA'LIM TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	230
C.И.Холматова. БОШЛАНҒИЧ СИНФЛАРДА ТАЯНЧ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КИТОБХОНЛИК МАДАНИЯТИНИНГ АҲАМИЯТИ.....	232
K. S. Temirova. SAVOD O'RGATISH DAVRIDA O'QUVCHILARDA NUTQUIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI.....	233
S.Muhiddinova. BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA SALOMATLIK MUHITINI YARATISH	235
A. Hamroyev, M. Ne'matova. BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL ETISH METODIKASI.....	238
N.B.Adizova, N.B. Rajabova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI BADIY ADABIYOTNI NIKOYA QILIB BERISHGA O'RGATISHDA MAXSUS USULLARDAN FOYDALANISH.....	240
Yulduz PO'LOTOVA, Shahnaz HAMROQULOVA. O'ZBEK ALIFBE DARSLIKLARINING YARATILISHIGA ASOS BO'LGAN PEDAGOGIK OMILLAR.....	242
N.X.Aslanova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI BADIY VA MA'LUMOTLI MATNLAR USTIDA ISHLASHGA O'RGATISHDA INNOVATSION USULLARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	244
Y. U. Nurova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MASHG'ULOTLAR DAVOMIDA OG'ZAKI NUTQINI O'STIRISH TEXNALOGIYASI.....	247
M. X. Эшонкулова. ОСНОВЫ КОНСТРУКТИВНОГО ВОСПИТАНИЯ В НАЧАЛЬНОГО И ДОШКОЛЬНЫХ ГРУППАХ.....	249
Y. Po'lotova, Sayyora Karimova. BOSHLANG'ICH SINIFDA ONA TILI DARSLARINI INTEGRATSIYALASH IMKONIYATLARI	252
Y. Po'lotova. BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI VA O'QISH DARSLARIDA AXBOROT-RESURSLARNING INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH-METODIK MUAMMO SIFATIDA	253
Zarina Homitova, M. Ro'ziyeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QISH DARSLARIDA ILG'OR PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	257
X.M.To'rayeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI FAOLLASHTIRISHDA EVRISTIK METODLARINING IMKONIYATLARI.....	259
Umedjonova Lobar, M. Ro'ziyeva. BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA TA'LIMIY O'YINLARDAN FOYDALANISH.....	260
Ашурова Мархабо. АЛЛОМАЛАР АСАРЛАРИДА МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ТАРБИЯ МАСАЛАЛАРИНИНГ ЁРИТИЛИШИ.....	261